Roll No. ....
Signature of Invigilator ………………………

Paper Code
BD-503

पतंजलि विश्वविद्यालय

University of Patanjali

Examination December – 2018

B.A. Philosophy (Semester: Fifth)

संस्कृत

संस्कृत–व्याकरणम्

समयः – होरात्रयम् **अधिकतमाङ्काः – 70**

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति। इदं प्रश्नपत्रम् 'क' 'ख' 'ग' इत्याख्येषु त्रिषु खण्डेषु विभक्तं वर्तते। प्रत्येकखण्डे प्रदत्तानां विस्तृतनिर्देशाणामनुसारेणैव प्रश्नाः समाधेयाः।

खण्डः क
(दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः)

निर्देशः 'क' खण्डे पञ्चदीर्घोत्तरीयाः प्रश्नाः प्रदत्ताः सन्ति। प्रत्येकप्रश्नाय पञ्चदशाङ्काः निर्धारिताः वर्तन्ते। एतत्पञ्चप्रश्नेषु त्रयः प्रश्नाः एव समाधेयाः। **(3×15=45)**

1. मुद्राराक्षसस्य तृतीयाङ्कस्य सारो लेख्यः।
2. शुकनासोपदेशानुसारं लक्ष्म्याः प्रभावं वर्णयत।
3. 'पर्यावरणसंरक्षणम्' इति विषयमधिकृत्य निबन्धो लेखनीयः।
4. "डुदाञ् दाने" इत्यस्माद् धातोर्दशसु लकारेषु रूपाणि लेखनीयानि।
5. अधोलिखितानां धातूनां प्रत्ययान्तरूपाणि लिखन्तु –
   धातवः – पच्, ब्रू, हन्
   प्रत्ययाः – क्त, शतृ तव्यत् सन्, कर्मवाच्ये (प्रथमपुरुषे एकवचने)

खण्डः ख
(लघूत्तरीयप्रश्नाः)

निर्देशः 'ख' खण्डे षड्लघूत्तरीयप्रश्नाः प्रदत्ताः सन्ति। प्रत्येकप्रश्नाय पञ्चाङ्काः निर्धारिताः विद्यन्ते। एतेषु केवलं चत्वारः एव प्रश्नाः समाधेयाः। **(4×5=20)**

1. अधोलिखितगद्यस्य सप्रसङ्गा व्याख्या कार्या –
   गुरूपदेशश्च नाम पुरुषाणामखिलमलप्रक्षालनक्षममजलं स्नानम्।
   अनुपजातपलितादिवैरूप्यजरम्।
2. अधोलिखितश्लोकस्य सप्रसङ्गोऽर्थो लेख्यः।
   स दोषः सचिवस्यैव यदसत् कुरुते नृपः।
   याति यन्तुः प्रमादेन गजो व्यालत्ववाच्यताम्॥
3. शुकनासोपदेशानुसारं जनानां यौवने उपदेशानां प्रभावः कीदृक् भवति? संक्षेपेण लिखत।
4. 'घ्रा' धातोरेकैकं रूपं लेखनीयम् – (शतृ, क्त्वा, तृच्, सन्, क्त)।
5. शुभपाणिग्रहणसंस्कारविषये निमन्त्रणपत्रं लेखनीयम्।
6. "आचारः परमो धर्मः" इत्यस्मिन् विषये निबन्धो लेखनीयः।

खण्डः ग
(अतिलघूत्तरीयाः प्रश्नाः)

निर्देशः 'ग' खण्डे दशातिलघूत्तरीयाः प्रश्नाः प्रदत्ताः सन्ति। प्रत्येकप्रश्नाय अर्द्धाङ्कः निर्धारितः वर्तते। अस्मिन् खण्डे प्रदत्तानां सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तरणमनिवार्यमस्ति । **(10×0.5=05)**

1. सामान्यतया पत्राणां कति श्रेण्यः सन्ति?
(अ) एका (ब) द्वे
(स) तिस्रः (द) चतस्रः

2. निबन्धस्य प्रधानतया कति भेदाः सन्ति?
(अ) एकः (ब) द्वौ
(स) त्रयः (द) चत्वारः

3. "अद्" धातोः क्तान्तरूपम् अस्ति ....
(अ) अदन् (ब) अत्तुम
(स) जग्धः (द) अत्ता

4. "अस्" धातोः शतृप्रत्ययान्तरूपम् अस्ति ....
(अ) बुभूषति (ब) सम्भूय
(स) सन् (द) भूतः

5. "श्रु" धातोः लङ्लकारे प्रथमपुरुषस्यैकवचनमस्ति ....
(अ) शृणु (ब) शृणुयात
(स) अशृणोत् (द) अश्रोष्यत

6. कादम्बरी अस्ति ....
(अ) कथा (ब) आख्यायिका
(स) चूर्णकम् (द) उत्कलिकाप्रायः

7. बाणभट्टस्य पितुः नाम ....
(अ) अर्थपतिः (ब) गजपतिः
(स) गणपतिः (द) चित्रभानुः

8. मुद्राराक्षसस्य तृतीयाङ्के कति श्लोकाः?
(अ) 33 (ब) 35
(स) 36 (द) 38

9. चण्डीशतकस्य रचनाकारः कः ?
(अ) बाणभट्टः (ब) गोपालभट्टः
(स) भट्टलोल्लटः (द) भट्टनायकः

10. कादम्बरीशब्दस्य अर्थः ....
(अ) सुरा (ब) मोदकम्
(स) यतकम् (द) वेल्लनम्

---------------x---------------